

1012203
LINGUISTICA

SERIES A

STUDIA ET DISSERTATIONES, 5.

FEJEZETEK A SOUTH BEND-I
MAGYAR NYELVHASZNÁLATBÓL

Írta:

KONTRA MIKLÓS

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA NYELVTUDOMÁNYI INTÉZETE
INSTITUTUM LINGUISTICUM ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE

1990

Tartalom

	Oldal
Előszó	ix
I. ÁLTALÁNOS RÉSZ	1
1. Bevezetés	1
2. Az amerikai magyar nyelv szakirodalmának rövid áttekintése	2
3. A South Bend-i magyarok rövid története	9
4. A terepmunka és a feldolgozás	11
4.1. Az adatgyűjtés eszköze: az interjú	12
4.2. Az interjúhelyzet	13
4.3. A szöveglejegyzés	15
4.4. A számítógépes rögzítés és rendezés	16
4.5. Az elemzés	16
4.6. Az adatközlők	18
4.7. A számítógépes korpusz adatai	21
4.8. Az anyagközlésről	22
5. A magyar nyelv használatának szinterei South Bendben	24
6. Néhány kontaktológiai alapfogalom	27
II. FONETIKAI ÉS FONOLÓGIAI KÉRDÉSEK	35
1. Szegmentális szint	35
1.1. A beszédstílusok vizsgálatának módszertani kérdéséről	35
1.2. Kálmán Béla megfigyelései	36
1.3. A vizsgálati eszközök, használatuk és az adatközlők	37
1.4. Az aspirációról	41
1.5. Hosszú mássalhangzók	43
1.6. A <i>gy</i> hangról	44
1.7. Az <i>r</i> hangról	45
1.8. A nyílt és zárt <i>ĕ</i> -ről	45
1.9. Részleges összegzés	51
1.10. További eltérések a sztenderd magyartól	51
1.11. Megjegyzések a kettőshangzókról	52
1.12. A magánhangzó-illeszkedésről	53
2. A szupraszegmentális szint	55

2.1. A szóhangsúlyról	55
2.2. A mondathangsúlyról	57
2.3. Intonáció	59
III. A MORFOLÓGIÁRÓL	69
1. A morfológiai ingadozás	69
2. A morfológiai adaptációról	70
3. Morfológiai részrendszerek elvesztése és elsajátítása	71
4. A nem hasonuló <i>-val/-vel</i> rag: óhazai nyelvjárási örökség?	73
5. „Számukra Amerika belföld”: szuperesszívusz és inesszívusz	73
IV. NÉHÁNY MONDATTANI KÉRDÉSRŐL	75
1. A szórendről	75
2. Számbeli egyeztetés	80
3. Egy gyakorisági kérdés: fölösleges névmások	82
4. Az alanyi és tárgyias ragozásról	83
5. Szintaktikai <i>calque</i> -ok	84
6. A datívusz possesszívuszos szerkezet birtokos személyragjáról	85
7. Igeidő-használat	86
V. SZÓKINCS	89
1. Kölcsönzés és kódváltás: meg lehet-e állapítani, hogy mikor válik egy szó kölcsönszóvá?	89
2. Magyar illusztrációk	91
3. Lexikai megjegyzések a normáról	93
3.1. Milyen szavakat kölcsönöznek az amerikai magyarok?	93
3.2. Hány kölcsönszót vesznek át az amerikai magyarok?	94
4. Mutatványok	97
4.1. Intralingvális devianciák	97
4.2. Interlingvális devianciák	99
4.2.1. Kölcsönszavak	99
4.2.2. Hibrid kölcsönszavak (részfordítások)	100
4.2.3. Jelentéskölcsönzés	100
4.2.4. Tükörszavak/Tükörkifejezések	101
5. A kétnyelvű beszéd két lexikai jellemzője	101
5.1. A SM lexikai megközelítése	101
5.2. A körülírás	102

6. Lexikai dominancia	103
7. Magyar tájszavak Amerikában	103
VI. A SZEMÉLYNEVEKRŐL	105
1. Az adatokról	105
2. A magyar nevek angollá válásáról	106
2.1. Helyesírás	107
2.2. Kiejtés	107
2.3. Vezetéknevek	108
2.4. Keresztnevek	108
2.5. „Középső” nevek	110
3. Motivációk és attitűdök	111
VII. KOMMUNIKATÍV INTERFERENCIA ÉS KOMMUNIKATÍV KUDARCOK	113
1. A kommunikatív interferenciáról	113
1.1. Szokott + főnévi igenév	114
1.2. Tegezés és magázás	116
2. Kommunikatív kudarcok	118
VIII. ÖSSZEFOGLALÁS ÉS KITEKINTÉS	121
MELLÉKLETEK	129
1. Újsághirdetés	130
2. South Bend-i magyar nyelvi kérdőív	131
3. Nyelvhasználati kérdőív	135
4. Lejegyzési szabályzat	139
5. Az 1SX101 jelű adatközlő számítógépes file-jának eleje	142
6. Részlet az 1E9 jelű adatközlő számítógépes file-jából	143
7. A 3S26 jelű adatközlő nyelvhasználati interjúja	144
8. „A nagy muri” — egy szövegrészlet a magyar egyezményes hangjelölési rendszer szerint lejegyezve	159
BIBLIOGRÁFIA	161
Tárgymutató	175
Néhány fontosabb szó mutatója	179
SUMMARY	181